

Lagutskottets betänkande

1976/77: 29

med anledning av propositionen 1976/77: 109 om aktiekapitalets storlek jämte motioner

Ärendet

I propositionen 1976/77: 109 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,

2. lag om ändring i lagen (1974: 990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m.

I ärendet behandlar utskottet vidare *dels* den med anledning av propositionen väckta motionen 1976/77: 1538, *dels* de under den allmänna motionstiden väckta motionerna 1976/77: 651 och 1976/77: 1049. Motionssyrkandena redovisas nedan på s. 5—6.

Propositionens huvudsakliga innehåll

År 1973 beslöts att alla aktiebolag måste ha ett aktiekapital på minst 50 000 kr. Bolag som bildats före den 6 juni 1973 fick dock anstånd till utgången av år 1978 med att höja sitt aktiekapital till detta belopp.

I propositionen föreslås att övergångstiden för de äldre bolagen förlängs till utgången av år 1981.

Lagförslagen

De i propositionen framlagda lagförslagen har följande lydelse

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag

Härigenom föreskrives att övergångsbestämmelserna till lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

1. Denna lag¹ träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2.² I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ i sin äldre lydelse till utgången av år 1978. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

3.³ Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1977—den 31 mars 1978 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av september 1977.

Sker ansökan, skall rätten genast kalla bolaget att inställa sig inför rätten på utsatt dag, minst två och högst fyra månader därefter, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget på sätt som är föreskrivet om stämning i tvistemål. Det åligger styrelsen att genast utlysa bolagsstämma för meddelande om kallelsen.

Visas ej innan ärendet avgöres att aktiekapitalet uppgår till 50 000 kronor, skall rätten förklara, att bolaget skall träda i likvidation, samt utse en eller flera likvidatorer. Rätten skall genast till registreringsmyndigheten sända dels för registrering meddelande om likvidationsbeslutet dels underrättelse om förordnande av likvidator med angivande av dennes fullständiga namn och postadress.

4.⁴ Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000

Föreslagen lydelse

2. I fråga om bolag som bildats före den 6 juni 1973 gäller 2 och 3 §§ lagen (1944: 705) om aktiebolag i sin lydelse före nämnda dag till utgången av år 1981. Dock får det för sådant bolag bestämda aktiekapitalet eller minimikapitalet ej genom ändring av bolagsordningen sänkas till belopp som är lägre än 50 000 kronor.

3. Styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende därav kan under tiden den 1 oktober 1980—den 31 mars 1981 hos rätten ansöka om likvidation av bolag, vars aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor vid utgången av september 1980.

4. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kro-

¹ 1973: 303.

² Senaste lydelse 1973: 1081.

³ Senaste lydelse 1973: 1081.

⁴ Senaste lydelse 1973: 1081.

Nuvarande lydelse

kronor vid utgången av år 1978 skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i *allmänna tidningarna*.

När bolaget avförts ur registret, svarar aktieägarna samt styrelseledamöter och verkställande direktör solidariskt för bolagets förpliktelser. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal bolaget slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning varit skyldigt att vidtaga åtgärd eller lämna uppgift skall detta i stället fullgöras av styrelsen.

Uppkommer behov av likvidationsåtgärd sedan bolaget avförts ur registret, äger 173 a § tredje stycket lagen (1944: 705) om aktiebolag motsvarande tillämpning.

5.⁵ Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär det före utgången av oktober 1978. Uppgift om att sådan begäran framställts skall ofördröjligen kungöras i *allmänna tidningarna*. Bolaget får ej avföras ur registret förrän en månad efter det att sådant kungörande skett. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras. Punkt 4 andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning.

6.⁶ Bestämmelserna i 103 § 1 mom. tredje stycket tillämpas även i fråga om penninglån som lämnats och ansvarsförbindelser som ingåtts före lagens ikraftträdande under förutsättning att lånet eller ansvarsförbindelsen är av det slag som avses med det i 75 a § stadgade förbudet. Uppgift om lånet eller ansvarsförbindelsen skall även lämnas i förteckning som avses i 75 c §.

Vad i 75 c § första stycket fjärde punkten föreskrives äger ej tillämpning på lån och ansvarsförbindelser som bolaget lämnat före ikraftträdandet.

7.⁷ Vad i 107 § 1 mom., 108 och 193 §§ föreskrives om godkänd revisor skall under tiden från

⁵ Senaste lydelse 1975: 1257.

⁶ Senaste lydelse 1975: 1257.

⁷ Senaste lydelse 1975: 1257.

Föreslagen lydelse

nor vid utgången av år 1981 skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras i *Post- och Inrikes Tidningar*.

5. Bolag, vars registrerade aktiekapital ej uppgår till 50 000 kronor, skall, om det ej trätt i likvidation eller försatts i konkurs, upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begär det före utgången av oktober 1981. Uppgift om att sådan begäran framställts skall ofördröjligen kungöras i *Post- och Inrikes Tidningar*. Bolaget får ej avföras ur registret förrän en månad efter det att sådant kungörande skett. Uppgift att bolaget har avförts ur registret skall ej kungöras. Punkt 4 andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

ikraftträdandet till utgången av juni 1973 gälla godkänd granskningsman.

8.⁸ Om verkan av företagsinteckning, som meddelats i näringsverksamhet utövad av aktiebolag, som upplöses enligt punkt 4 eller 5, finns bestämmelser i lagen (1966: 454) om företagsinteckning.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1974: 990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m.**

Härigenom föreskrives att 1 och 3 §§ lagen (1974: 990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Har aktiebolag, vars aktiekapital icke uppgått till 50 000 kronor, trätt i likvidation under tiden den 1 januari 1975—den 31 december 1978 eller upplösts enligt punkt 4 eller 5 av övergångsbestämmelserna till lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag, skall denna lag gälla vid taxering till kommunal och statlig inkomstskatt samt till utskiftnings-skatt.

Har aktiebolag, vars aktiekapital icke uppgått till 50 000 kronor, trätt i likvidation under tiden den 1 januari 1975—den 31 december 1981 eller upplösts enligt punkt 4 eller 5 av övergångsbestämmelserna till lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag, skall denna lag gälla vid taxering till kommunal och statlig inkomstskatt samt till utskiftnings-skatt.

3 §

Har aktiebolaget gjort avsättning till investeringsfond enligt förordningen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunktur-utjämning eller enligt förordningen (1947: 174) om investeringsfonder eller till arbetsmiljöfond enligt lagen (1974: 325) om avsättning till arbetsmiljöfond eller till särskild investeringsfond enligt lagen (1974: 988) om avsätt-

Har aktiebolaget gjort avsättning till investeringsfond enligt lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunktur-utjämning eller enligt förordningen (1947: 174) om investeringsfonder eller till arbetsmiljöfond enligt lagen (1974: 325) om avsättning till arbetsmiljöfond eller till särskild investeringsfond enligt lagen (1974: 988) om avsättning till särskild

⁸ Senaste lydelse 1975: 1257.

¹ Senaste lydelse 1975: 1258.

Nuvarande lydelse

ning till särskild investeringsfond, skall fonden återföras till beskattning hos aktiebolaget för det beskattningsår under vilket beslutet om likvidation fattats. Fond hos aktiebolag, som upplöses genom att avföras ur aktiebolagsregistret, skall återföras till beskattning det år för vilket taxering i första instans sker år 1979. I fråga om medel, som avsatts enligt förordningen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning, gäller 19 § andra stycket denna förordning och i fråga om medel, som avsatts enligt förordningen (1947: 174) om investeringsfonder, gäller 10 § andra stycket sistnämnda förordning. Ränta eller tillägg skall icke utgå vid återföring enligt detta stycke.

Föreslagen lydelse

investeringsfond, skall fonden återföras till beskattning hos aktiebolaget för det beskattningsår under vilket beslutet om likvidation fattats eller ansökan om avregistrering gjorts enligt punkt 5 av övergångsbestämmelserna till lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag. Fond hos aktiebolag, som upplöses enligt punkt 4 av nämnda övergångsbestämmelser, skall återföras till beskattning det år för vilket taxering i första instans sker år 1982. I fråga om medel, som avsatts enligt lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning, gäller 19 § andra stycket nämnda lag och i fråga om medel, som avsatts enligt förordningen (1947: 174) om investeringsfonder, gäller 10 § andra stycket nämnda förordning. Ränta eller tillägg skall icke utgå vid återföring enligt detta stycke.

Länsstyrelsen skall, på framställning av aktiebolaget eller övertagaren, förordna om återbetalning av vad som återstår på konto i riksbanken av medel, som aktiebolaget inbetalat.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motionsyrkanden**A. Med anledning av propositionen väckt motion**

1. 1976/77: 1538 av herr Andersson i Södertälje m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen avslår propositionen 1976/77: 109 om aktiekapitalets storlek.

B. Fristående motioner

1. 1976/77: 651 av herr Fridolfsson m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om tilläggsdirektiv till "Utredningen (Ju 1974: 21) med uppdrag att utreda frågor om handelsbolag m. m." för att utreda frågan om en sänkning av minimibeloppet för aktiekapital i aktiebolag.

2. 1976/77: 1049 av fru Bernström (fp) och herr Wästberg i Stockholm (fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av den graderade rösträtten för aktier.

Utskottet

Inledning

År 1973 genomfördes en partiell reform av aktiebolagslagstiftningen. Bl. a. höjdes gränsen för minsta tillåtna aktiekapital från 5 000 kr. till 50 000 kr. (prop. 1973: 93, LU 1973: 19, SFS 1973: 303). Lagändringen, som trädde i kraft den 6 juni 1973, avsåg dock inte aktiebolag som hade bildats före nämnda dag. Genom ändring senare under år 1973 tillkom emellertid nya regler om minsta tillåtna aktiekapital också för de äldre aktiebolagen (prop. 1973: 168, LU 1973: 41, SFS 1973: 1081). De nya reglerna innebär att samtliga aktiebolag skall ha höjt sitt aktiekapital till minst 50 000 kr. vid utgången av år 1978. Aktiebolag, vars aktiekapital inte uppgår till 50 000 kr. vid denna tidpunkt, skall avföras ur aktiebolagsregistret och är därmed upplöst. Rörelsedrivande aktiebolag som inte genomför erforderlig kapitalhöjning kan dock efter upplösningen fortsätta rörelsen i annan företagsform, t. ex. handelsbolag eller enskild firma.

Frågan om att införa en särskild ny bolagsform för mindre företag togs upp av 1974 års riksdag. På hemställan av lagutskottet (LU 1974: 19) beslöt en enhällig riksdag begära att en utredning tillsattes för att förutsättningslöst och skyndsamt pröva denna fråga i hela dess vidd. Den begärda utredningen tillkallades samma år. Enligt direktiven skall 1974 års bolagskommitté bedriva sitt arbete på sådant sätt att frågan om en ny bolagsform skall kunna prövas och eventuellt leda till lagstiftning i god tid före utgången av år 1978.

Genom tillkomsten av den nya aktiebolagslagen (1975: 1385), som trädde i kraft den 1 januari 1977, upphävdes 1944 års aktiebolagslag (prop. 1975: 103, LU 1975/76: 4). Bestämmelserna om minsta tillåtna aktiekapital överfördes oförändrade till den nya aktiebolagslagen. I övergångsbestämmelsen togs in en erinran om de särskilda övergångsbestämmelser som gäller för aktiebolag bildade före den 6 juni 1973. År 1975 tillkom vidare bestämmelser som innebär att den förenklade upplösningen av aktiebolag genom avregistrering kan frivilligt ske också före 1978 års utgång.

Det bör även anmärkas att den civilrättsliga regleringen kompletterats åren 1974 och 1975 med skatterättsliga regler. Innebörden av dessa är att mindre aktiebolags rörelser skall kunna övergå till annan företagsform utan nackdelar från beskattningssynpunkt.

I propositionen föreslås nu att övergångstiden för de äldre bolagen

förlängs till utgången av år 1981. Förslaget avstyrks i motionen 1976/77: 1538 (s).

I det följande behandlar utskottet propositionsförslaget. Med anledning av en under den allmänna motionstiden väckt motion 1976/77: 651 (m) tar utskottet också upp frågan om en ev. ändring av aktiebolags minimikapital. Slutligen behandlar utskottet den i motionen 1976/77: 1049 (fp) väckta frågan om röstvärdet för aktier.

Förlängning av övergångstiden

I propositionen anförs att 1974 års bolagskommitté i skrivelse den 31 januari 1977 anmält att ett förslag från kommittén inte kan läggas fram inom den tid som förutsatts i direktiven. Vidare påpekas att företagskatteberedningen kan beräknas lägga fram ett slutligt förslag om företagsbeskattningen först under hösten 1977. Med hänsyn till att besked i frågan om vad som på längre sikt skall gälla från civilrättslig och skatterättslig synpunkt för olika företagsformer inte kan lämnas i tillräckligt god tid före den nuvarande femåriga övergångstidens utgång anser departementschefen det motiverat att denna tid förlängs.

I motionen 1976/77: 1538 hänvisas till de motiv som låg bakom 1973 års beslut om att höja gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital. Vidare anförs att orsaken till att övergångstiden för de befintliga bolagen gjordes så pass lång som fem år var att det för en del företagare kunde vara svårt att ta ställning till om aktiekapitalet skulle höjas eller om bolaget i stället borde avvecklas och rörelsen fortsättas i annan företagsform innan vissa skatterättsliga frågor lösts. De åsyftade skatterättsliga frågorna har emellertid klarlagts, dels år 1974 genom lagen om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m., dels år 1976 genom ändrade regler för beskattning av fåmansföretag, vilka innebär att fåmansföretagen skall beskattas på samma sätt oavsett i vilken form de drivs. Enligt motionärernas mening finns det således inte skäl att med hänvisning till skattefrågor utsträcka övergångstiden.

Motionärerna hävdar vidare att bolagskommittén hösten 1976 under hand meddelat justitiedepartementet att kommittén utrett frågan om en ny bolagsform för mindre företag och inte funnit skäl att föreslå någon sådan bolagsform. Motionärerna anser det därför inte föreligga något skäl till förlängning av övergångstiden och avstyrker bifall till propositionen.

Utskottet vill till en början med anledning av vad som anförs i motionen erinra om att riksdagen år 1973 var enig om att gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital måste höjas även beträffande då befintliga aktiebolag. Det var endast när det gällde frågan om hur stor höjningen skulle vara som det rådde delade meningar.

Av vissa i propositionen intagna statistiska uppgifter framgår att det hitintills endast är ett mindre antal aktiebolag som höjt sitt aktiekapital till lägst 50 000 kr. I de flesta bolag som har ett lägre aktiekapital har man således uppskjutit den erforderliga kapitalhöjningen. I vissa fall har man dock gjort successiva uppskrivningar av kapitalet även om man ännu inte nått 50 000-kronorsgränsen. Anledningen till att man dröjt med kapitalhöjningen kan självfallet till en del vara svårigheterna att under rådande konjunkturer få fram kapital. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att, när de nya bestämmelserna antogs 1973, den dåvarande riksdagsmajoriteten avlog motionsförslag om stödåtgärder för att underlätta en kapitalhöjning. Det avgörande skälet för att dröja med kapitalhöjningen har emellertid sannolikt varit att man velat avvakta resultatet av pågående utredningsarbeten för att få ett bättre underlag för en bedömning av i vilken företagsform man i fortsättningen skall bedriva rörelsen.

När utskottet år 1974 i sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1974: 19 begärde en utredning angående införande av en särskild bolagsform för mindre företag underströk utskottet vikten av att den begärda utredningen arbetade så skyndsamt att utredningsresultatet kunde leda till lagstiftning i god tid före den 1 januari 1979. Därmed åsyftade utskottet att det måste förflyta åtminstone ett halvt år mellan antagandet av en ny lag och tidpunkten för den beslutade höjningen av minimigränsen för aktiekapitalet. Huruvida bolagskommittén skulle, såsom påstås i motionen, hösten 1976 ha under hand anmält till justitiedepartementet att utredningsarbetet i förevarande del skulle vara avslutat saknar utskottet närmare kännedom om. Däremot har kommittén i skrivelse i januari 1977 anmält till departementet att kommittén inte kan slutföra sitt utredningsuppdrag inom den tid som förutsattes av utskottet och riksdagen och som angivits i direktiven. Utskottet vill också gentemot vad som sägs i motionen framhålla att bestående olikheter i beskattningen av existerande företagsformer f. n. är föremål för överväganden inom företagsskatteberedningen. Under sådana omständigheter finner utskottet regeringens förslag om en förlängning av övergångstiden för de äldre aktiebolagen i hög grad motiverat. Utskottet vill också erinra om att kommittén även har i uppdrag att se över bestämmelserna om handelsbolag, kommanditbolag och enkla bolag. Dessa bolagsformer kan bli aktuella att användas för företag i vilka man inte kan lägga ned ett kapital på 50 000 kr.

På anförda skäl avstyrker utskottet motionen 1976/77: 1538 och tillstyrker propositionen.

Aktiekapitalets storlek

Som framgår av det ovan anförda var meningarna delade i riksdagen när det gällde frågan om hur stor höjningen av minimigränsen för aktiekapitalet skulle vara. I några motioner yrkades sålunda att gränsen skulle sättas till 20 000 kr. Riksdagen biföll dock regeringens förslag om att gränsen skulle sättas till 50 000 kr. I samband med att utskottet år 1974 behandlade frågan om en ny bolagsform för mindre företag prövade utskottet frågan huruvida en temporär sänkning av minsta aktiekapitalet för de nya aktiebolagen borde ske. Enligt utskottets mening skulle emellertid en sådan sänkning i onödan komplicera de invecklade problem av civilrättslig, skatterättslig och lagteknisk art som övergångsregleringen för de äldre aktiebolagen redan då gav upphov till. Utskottet avstyrkte därför motionsförslagen om en sänkning av minsta aktiekapitalet.

Frågan om en sänkning av minsta aktiekapitalet har nu åter aktualiserats genom motionen 1976/77: 651, vari yrkas att riksdagen skall begära att 1974 års bolagskommitté skall genom tilläggsdirektiv få i uppdrag att utreda frågan om en sänkning av minimibeloppet för aktiekapital. Vidare har under departementsbehandlingen av förevarande proposition frågan blivit aktuell genom att Sveriges Hantverks- och Industriorganisation (SHIO) hemställt om en temporär sänkning av minsta aktiekapitalet till 20 000 kr. i avvaktan på resultatet av bolagskommitténs arbete.

Departementschefen konstaterar i likhet med vad utskottet gjorde år 1974 att en temporär sänkning av minimigränsen från flera synpunkter skulle på ett olyckligt sätt komplicera de invecklade problem av civilrättslig, skatterättslig och lagteknisk art som övergångsregleringen för de äldre aktiebolagen redan nu ger upphov till. Detta skulle leda till osäkerhet för bolagen i deras planering för fortsatt verksamhet. Departementschefen finner att man inte heller i övrigt kan ta någon ställning till om det bör göras någon ändring i bestämmelserna om aktiekapitalets storlek. I stället får bolagskommitténs förslag i fråga om ny bolagsform avvaktas. Departementschefen utgår från att kommitténs förslag ger underlag för en prövning av frågan om aktiekapitalets storlek, även om kommittén skulle komma fram till att någon ny bolagsform inte bör inrättas.

Utskottet kan helt ansluta sig till departementschefens uttalanden. Yrkandet i motionen 1976/77: 651 om tilläggsdirektiv till bolagskommittén bör därför avslås.

Röstvärde för aktier

Enligt den nya aktiebolagslagen har varje aktieägare rätt att vid bolagsstämma delta i handhavandet av aktiebolagets angelägenheter. Han har därvid rösträtt med en röst för varje aktie som han innehar och för vilken rösträtt får utövas. Från regeln om att varje aktie har en röst får avsteg göras genom bestämmelse i bolagsordning. Olika röstvärde för aktier i bolaget får dock inte bestämmas så, att röstvärdet för någon aktie överstiger 10 gånger röstvärdet för annan aktie. Motsvarande regler fanns också i 1944 års aktiebolagslag. Däremot fanns i ännu äldre lagstiftning inte några regler om begränsning av röstvärdet, varför aktier då kunde utfärdas med ett röstvärde som exempelvis 1 000 gånger översteg röstvärdet för andra aktier. Bestämmelsen i nya aktiebolagslagen om begränsning av röstvärdet äger inte tillämpning på sådana äldre aktier. Bolag, vari finns äldre aktier, får enligt övergångsbestämmelserna till aktiebolagslagen utge nya aktier med de röstvärden som tillkommer redan utgivna aktier.

Av intresse i detta sammanhang är även 1916 års lag om vissa begränsningar i rätten att förvärva fast egendom. Enligt denna lag får aktiebolag inte utan särskilt tillstånd förvärva fast egendom i Sverige. Tillstånd krävs dock inte om bolaget har s. k. utlänningsklausul. Klausulen måste innebära att utländska rättssubjekt eller tillståndspliktiga svenska rättssubjekt bara får inneha en mindre del av aktierna i bolaget, nämligen upp till 20 procent av rösträtten och 40 procent av aktiekapitalet. Ett bolag som vill låta upp till 40 procent av aktiekapitalet ligga i utländsk hand måste alltså införa regler om olikhet i röstvärdet för att nå detta syfte.

I motionen 1976/77: 1049 yrkas att riksdagen skall begära förslag om avskaffande av den graderade rösträtten för aktier. Till stöd för yrkandet anför motionärerna att gällande regler utgör grunden för den makt över näringslivet som utgår från storbanker och finansfamiljer. För övriga aktieägare — privatpersoner, företag, anställda osv. — innebär graderingen enligt motionärerna att det risktagande som aktieägandet medför inte ens i teorin kan ge något inflytande över företaget. De orättvisor som en ojämn förmögenhetsfördelning innebär uppförstoras genom att juridiska möjligheter finns till ett inflytande långt större än själva förmögenheten. Förnyelsen i företagen försvåras vidare genom att gamla kapitalägargrupper får oproportionerlig makt. När det gäller skyddet mot oönskat utländskt inflytande, något som åberopats såsom ett motiv för att behålla en graderad rösträtt, anser motionärerna att det är tveksamt att lägga detta skydd just i händerna på dem som äger stora förmögenheter. Det utlänningskydd, som kan befinnas nödvändigt, bör i stället tillgodoses genom koncessionslagstiftning.

Frågan om röstvärdet på aktier behandlade utskottet under föregående riksmöte på grund av en partimotion (mot. 1975/76: 2112) av folk-

partiet. I motionen föreslogs inget fullständigt avskaffande av den graderade rösträtten, såsom i förevarande motion, utan motionärerna yrkade att skillnaderna i rösträtt för aktier skulle begränsas så att ingen aktie fick ha ett röstvärde som översteg tre gånger röstvärdet för annan aktie.

Utskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande (LU 1975/76: 14) att det är angeläget att åtgärder vidtas i syfte att minska eller förhindra icke önskvärd maktkoncentration inom näringslivet. Utskottet framhöll vidare att syftet med bestämmelser i bolagsordningar om olikhet i röstvärdet för aktier ofta är att en viss aktieägargrupp skall garanteras ett dominerande inflytande i ett aktiebolag. Utskottet hade därför förståelse för motionärernas önskemål om en utjämning av skillnaderna i röstvärdet för aktier. Enligt utskottets mening var det principiellt riktiga att varje aktie hade en röst. Utskottet erinrade emellertid om att gällande regler om differentiering av rösträtten hade samband med frågor om aktiebolagens kapitalförsörjning och med den kontroll av förvärv av fast egendom som följer av 1916 års lag om vissa begränsningar i rätten att förvärva fast egendom. Eftersom 1916 års lag var föremål för en allmän översyn av utredningen om utländska övertaganden av svenska företag borde enligt utskottets mening ett slutligt ställningstagande till frågan om ändring av rösträtsreglerna anstå till dess utredningens arbete avslutats. Utskottet ansåg sig kunna utgå från att regeringen skulle ta upp frågan till närmare prövning i anslutning till de överväganden som blir aktuella med anledning av utredningens förslag.

Utskottet vill nu åter stryka under att det principiellt riktiga är att varje aktie har en röst. Med hänsyn till det samband frågan om röstvärdet har med frågan om utlänningskontrollen i 1916 års lag anser utskottet dock i likhet med föregående år att ett slutligt ställningstagande till frågan bör anstå till dess översynen av denna lag avslutats. Enligt vad utskottet inhämtat torde det dröja ytterligare någon tid innan utredningen kan framlägga ett betänkande. Någon riksdagens vidare åtgärd med anledning av motionen 1976/77: 1049 är därför inte påkallad.

Hemställan

Utskottet hemställer att riksdagen

1. beträffande *förlängning av övergångstiden för äldre aktiebolag* med avslag på motionen 1976/77: 1538 antas i propositionen 1976/77: 109 framlagda förslag till
 - a. lag om ändring i lagen (1973: 303) om ändring i lagen (1944: 705) om aktiebolag,
 - b. lag om ändring i lagen (1974: 990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m.,

2. beträffande *aktiekapitalets storlek* avslår motionen 1976/77: 651,
3. beträffande *röstvärdet för aktier* avslår motionen 1976/77: 1049.

Stockholm den 10 maj 1977

På lagutskottets vägnar

IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Andersson i Södertälje (s), fru Nilsson i Sunne (s), herrar Ekinge (fp), Andersson i Gamleby (s), Olsson i Sundsvall (c), fru Lindquist (m), herr Konradsson (s), fru Fredgardh (c), fru Karlsson (c), herrar Silfverstrand (s), Ollén (m), Eriksson i Ulfsbyn (c), Lindström (s) och Fransson i Mariestad (s).

Reservation

beträffande *förlängning av övergångstiden för äldre aktiebolag* (punkt 1 i utskottets hemställan)

av herr Andersson i Södertälje, fru Nilsson i Sunne, herrar Andersson i Gamleby, Konradsson, Silfverstrand, Lindström och Fransson i Mariestad (alla s), som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med orden "Utskottet vill" och slutar på s. 8 med orden "tillstyrker propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill till en början erinra om att bakgrunden till statsmakernas beslut år 1973 att höja aktiekapitalets minimibelopp från 5 000 kr. till 50 000 kr. var att minimibeloppet hade varit oförändrat sedan år 1895, att antalet små aktiebolag var osedvanligt stort i Sverige jämfört med andra länder och att ett stort antal bolag drev verksamhet av ringa omfattning eller av sådan beskaffenhet att det inte var fråga om egentlig näringsverksamhet. Det stod också klart att den huvudsakliga anledningen till många bolagsbildningar var att få fördelar vid beskattningen. Dessutom hade möjligheten att bilda små aktiebolag i viss utsträckning utnyttjats systematiskt för att försvåra skattekontroll och undkomma skatteindrivning. En annan effekt av den låga minimigränsen för aktiekapitalet var att många bolag efter en kort verksamhetstid gick i konkurs med alla de svårigheter detta innebar inte minst för de anställda. Mot nu angiven bakgrund fastslogs som allmänt krav att de som stod

bakom ett företag och skulle svara för rörelsen måste kunna uppfylla sina förpliktelser mot anställda, det allmänna och andra borgenärer. Med hänsyn härtill och till att aktieägarna inte hade något personligt ansvar för bolagets förbindelser måste krävas att aktieägarna gjorde en betydande kapitalinsats. Var en företagare inte beredd eller i stånd till att göra en sådan kapitalinsats borde han enligt motiven till lagändringen inte tillåtas att använda aktiebolagsformen utan borde i stället vara hänvisad till någon annan företagsform där han personligen svarade för företagets förbindelser. Det var alltså en klart uttalad avsikt från statsmakternas sida att ett stort antal aktiebolag skulle avvecklas till följd av höjningen av minimikapitalet.

De nya bestämmelserna om lägsta tillåtna aktiekapital kunde inte tillämpas omgående på de redan befintliga aktiebolagen. En viss övergångstid var nödvändig. Skälet till att övergångstiden gjordes så pass lång som fem år var att det för en del företagare kunde vara svårt att innan vissa skatterättsliga frågor hade lösts ta ställning till om aktiekapitalet skulle höjas eller om bolaget i stället borde avvecklas och rörelsen fortsättas i annan företagsform. Med anledning av motionsyrkanden om en längre övergångstid än fem år framhöll utskottet (LU 1973: 41 s. 10) att det var angeläget att den otillfredsställande ordningen med två typer av aktiebolag — såvitt avsåg reglerna om aktiekapitalets minimibelopp — inte bestod längre än vad som var oundgängligen nödvändigt. Utskottet ansåg att den föreslagna femårsfristen utgjorde en lämplig avvägning mellan de olika intressen som gjorde sig gällande på detta område.

Som framhålls i motionen 1538 har de ovan åsyftade skatterättsliga frågorna sedermera klarlagts, dels år 1974 genom lagen om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m., dels år 1976 genom ändrade regler för beskattning av fåmansföretag. De senare reglerna innebär att fåmansföretagen skall beskattas på samma sätt oavsett i vilken form de drivs. Något skäl att med hänvisning till skattefrågor förlänga övergångstiden finns enligt utskottets mening därför inte.

Beträffande därefter den i propositionen åberopade utredningen angående införande av en särskild bolagsform för mindre företag vill utskottet erinra om att aktiebolagsutredningen på sin tid prövade denna fråga men inte fann anledning att föreslå en sådan bolagsform. Såsom framgår av det föregående beslöt emellertid riksdagen år 1974 att frågan på nytt skulle bli föremål för en förutsättningslös och skyndsamt utredning. Denna borde enligt utskottet bedrivas så att frågan om en ny bolagsform skulle kunna prövas och eventuellt leda till lagstiftning före utgången av år 1978. Utredningsuppdraget gavs åt 1974 års bolagskommitté. Enligt underhandsbesked till justitiedepartementet hösten 1976

hade kommittén då slutfört detta uppdrag och kommittén hade i likhet med aktiebolagsutredningen inte funnit skäl att föreslå en ny bolagsform för mindre företag.

Vad som därefter hänt är att kommittén genom regeringsbeslut i december 1976 utökats med två nya ledamöter. Denna omständighet utgör dock inte skäl för att ytterligare förlänga den övergångstid som måste till innan 1973 års beslut om höjning av minsta tillåtna aktiekapitalet kan bli fullt tillämpligt på samtliga aktiebolag.

På anförda skäl tillstyrker utskottet motionen 1976/77: 1538 och avstyrker följaktligen bifall till propositionen.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förlängning av övergångstiden för äldre aktiebolag*: med bifall till motionen 1976/77: 1538 avslår propositionen 1976/77: 109.